

COPII ÎN PRAGUL UNEI CRIZE DE NERVI

Intrarea în viața socială

Când lucram într-o grădiniță, se întâmpla deseori ca, în cadrul unei discuții preliminare, cu puțin timp înainte de prezentarea la cursuri a copilului de doi ani și jumătate, familiile să întrebe: „Ce programă educativă aveți? Îi învățați pe copii să scrie, să citească și limba engleză?” Și mi se întâmpla chiar să aflu că încă de la creșă, copilul urma tot felul de cursuri pentru preșcolari; era cazul uneia dintre elevele mele care lua încă de la vârsta de doi ani lecții de limba engleză, ținute în particular de o învățătoare, acasă la ea, cu un grup de copii de aceeași vârstă.

La începutul anului școlar, în momentul în care cu noii copii de 3 ani se formau clasele, se întâmpla frecvent ca părinții să se intereseze: „Dar când începeți programul de studii?”

Știu că situații asemănătoare există și acum, aceasta însemnând că familiile înțeleg cu mare greutate faptul că tot ceea ce se face în cadrul unei grădinițe – primirea copiilor noi, integrarea lor în grupe, asigurarea unei bune atmosfere psihofizice, învățarea regulilor relaționării – *este acțiune educativă*, așa cum fiecare gest al unui părinte are valențe educative.

I-am sfătuit întotdeauna pe părinți, la începutul perioadei petrecute de copiii lor în grădiniță, să-și propună alte obiective, cum ar fi: „Aș vrea ca fiul sau fiica mea să se simtă bine aici, să se distreze, să învețe să se joace împreună cu ceilalți copii”. Pentru ca mai apoi să-și pună, logic, alt gen de întrebări, cum ar fi: „Cum este organizată ziua lui, se înțelege bine cu ceilalți copii și cu adulții, a ajuns la un grad oarecare de independență?”

„Programa” de studii începe în clipa în care copilul pășește pentru prima oară în școală, dar dacă mai înainte nu se realizează aceste obiective pe care unii le consideră ca făcând parte în mod natural din procesul de creștere, nu se poate merge mai departe. Rămân întotdeauna foarte mirată atunci când văd copii de 5 sau chiar de 6 ori 7 ani care nu știu nici măcar să-și pună unul peste altul șireturile

de la pantofi ca să facă un simulacru de nod, dar care, spre marea mândrie a părinților, știu să citească o frază-două dintr-o cârtică, sau copii de 4 sau 5 ani care sunt în stare să numere până la douăzeci, dar mai poartă încă pampersi!

Cu toate că, deseori, părinților le face mare plăcere să demonstreze celor din jur precocitatea copiilor lor, în realitate, aceștia trebuie să urmeze un proces evolutiv de educare treptată, fără a fi forțați în vreun fel și, pentru a ajunge să îndeplinească sarcini propriu-zis didactice trebuie să fi dobândit anterior siguranță de sine și autonomie.

Mi-a rămas multă vreme imprimată în memorie atitudinea unei mame care mi-a reproșat că în clasă, de o săptămână erau expuse aceleași desene: „Cum, n-ați mai făcut nimic nou de săptămâna trecută?” A trebuit s-o fac să priceapă că nu tot ceea ce se face într-o săptămână poate fi expus pe panouri și că nu tot ce învață micuții este palpabil, cu toate că sunt foarte importante, cum ar fi, de exemplu, îndeplinirea unor obiective de autoapărare, de autonomie, de creștere a prețurii de sine, toate acestea fiind deprinderi care nu pot rezulta din semne grafice.

Primul obiectiv: autonomia

În această strădanie exagerată pentru o creștere intelectuală forțată ajung pe locul al doilea nevoile efective ale copiilor, de creștere a unei personalități puternice, capabilă să interacționeze cu cei din jur, de făurire a unei identități proprii.

La o vârstă la care cuceririle de seamă ale copilului ar trebui să constea în controlul sfincterelor, în capacitatea de a mânca singur, de a se îmbrăca fără ajutorul unui adult, i se cere, în schimb, să știe să recunoască literele alfabetului.

Toate energiile familiei sunt orientate către urmărirea unor obiective „mărețe”, în timp ce necesitatea de a-și dobândi autonomie în baie este lăsată pe seama învățătorilor.

Este ca și cum familia și-ar dori, pe de o parte, să aibă un copil gata crescut, cu priceperi și deprinderi proprii unei vârste mai mari, iar pe de altă parte ar continua să-l considere și să-l mențină mic și neajutorat!

Față de alte timpuri, când principala preocupare a mamelor era ca puiul lor să crească într-un mod normal și treptat, copilul de astăzi scapă destul de greu de pampers (în medie, pe la 3 ani) și pierde

chiar mai târziu obiceiul suzetei sau al biberonului, precum și al căruciorului, dar știe deja să interacționeze cu un computer și este oarecum familiarizat cu o limbă străină, învățată de la o babysitter angajată la întâmplare. Este vorba, desigur, despre familii atente cu propriii copii, urmărind bunăstarea acestora, mai ales printr-o serie de investiții pentru viitor, dar care, după părerea mea, privesc prea departe în timp, împiedicându-i să se bucure din plin de copilărie și copleșindu-i cu obligații și stres fizic.

De mai mulți ani școala nu se mai numește „materna”, ci grădiniță și această schimbare este semnificativă, pentru că definește un loc care este minunat nu numai datorită îngrijirilor materne.

Nu demult, grădinițele din orașul Milano au organizat cursuri de limba engleză în paralel cu ateliere de tot felul.

Școala primară oferă, în schimb, formare didactică extracurriculară de mai multă vreme, mai ales de când le-a fost acordată autonomie. Familiile aleg instituțiile școlare în funcție de ceea ce oferă ele, iar școlile au interes să activeze întotdeauna cât mai multe centre atractive pentru ele.

Statul a creat acest tip de structură didactică pentru a oferi posibilități mai mari de creștere pentru cei care vor deveni în viitor cetățeni ai patriei, dar, uneori, familiile, în loc să se folosească în mod rațional de aceste oportunități, abuzează de ele.

Fiul meu de 4 ani ia lecții particulare de pian pentru că îi place mult muzica și se pare că ar avea o anumită înclinare în această direcție. Sunt sigur că dacă va cultiva această predispoziție, va putea deveni un muzician apreciat.
(Tatăl lui Stefano, 4 ani)

Mi-am înscris băiatul la un curs de artă, lui îi place foarte mult să deseneze și, în plus, în felul acesta, mă simt liniștită. Părculețele au devenit atât de periculoase, cu toate seringile acelea.
(Mama lui Claudio, 5 ani)

Copilul care dedică acum multe ore anumitor activități, astfel încât are „o săptămână plină de obligații, mai aglomerată decât aceea a unui director de întreprindere”, afirmă psihoterapeutul Rosalba

Trabalzini ¹, dacă este îndepărtat de la jocul cu prietenii sau cu părinții, simte cu adevărat plăcerea de a face așa ceva sau ar prefera să-și administreze altfel timpul liber de care dispune?
Ce anume îi place și cât de mult? Ne-am întrebat vreodată asta?

*Îmi place dansul modern, acum am început să-l studiez pe cel
clasic ...*
(Cecilia, 5 ani)

*De fiecare dată când îl duc pe Andrea la piscină, plânge. Este un
copil foarte capricios și leneș, dar îi place să înoate. Când suntem
la mare, este primul care se bălăcește, până și în piscina hotelului.*
(Mama lui Andrea, 3 ani)

Probabil că Andrea este încă mic sau, oricum, nu suficient de matur pentru a face față singur fricii de apă și se simte mai protejat să se bălăcească, având în jurul său familia, prin urmare nu este încă pregătit pentru a face această experiență într-un mod autonom. Părinții trebuie să-l susțină când el își înfruntă propriile spaima, dar trebuie să-și respecte intervalul de timp care îi este necesar pentru a trece de ele.

În cazul în care copilul participă cu plăcere la o activitate motorie, chiar și la o vârstă precoce, se creează o condiție de dublu beneficiu: psihic și fizic. În ceea ce privește însă frecventarea unor cursuri cu specific didactic, consider că vârsta de 3 ani este prea fragedă.

Mulți părinți cărora le-am cerut să-mi spună motivul înscrierii la astfel de activități mi-au răspuns spunându-mi că „aceea este vârsta la care creierul este în stare să absoarbă o mulțime de noțiuni”; nu uitați că și sugativă se dezintegrează atunci când turnăm peste ea prea multă apă!

În general, este vorba despre copii care și-au făcut de puțin timp intrarea într-o structură socială, grădinița, pe care o frecventează în medie cam 8 ore pe zi, consumând o mare parte din energiile lor fizice și psihice.

„Familiile nu-și dau seama uneori că ziua școlară este foarte solicitantă și că, în acest interval de timp, copilul are parte de multe experiențe didactice. Școala oferă numeroși stimuli, nu este vorba doar despre un mediu în care să fie plasat copilul și care să-i asigure protecția și ajutorul, așa cum se întâmpla altădată.

Lipsa de înțelegere a părintelui este legată de faptul că nu există o curriculum ca în școala primară, nu se predă scrisul, cititul sau socotitul, ci, de fapt, este o proiectare bazată pe experiențe anterioare, pregătitoare pentru școala elementară.

Toate activitățile efectuate în grădiniță sunt finalizate în dobândirea unor concepte de bază, de cifră și semn grafic, respectarea regulilor și altele. Sunt repartizate ore pentru activități de pictură, mâini îndemânate, ascultarea de povești, toate nefiind scopuri în sine, ci plasate într-un context de proiect didactic. Uneori sunt create personaje fantastice care îndeplinesc rolul de protagoniști în parcurgerea unui itinerariu și în jurul lor se țese o poveste re duce la explorarea mediului în care trăim. Desigur, se acordă și timp suficient pentru joacă, liberă sau hotărâtă de educatoare, și la oboseala exercitării tuturor acestor activități se adaugă dificultatea separării de familie.

Încărcătura fizică și psihologică pe care o suportă copilul este, prin urmare, uriașă.

La terminarea orarului școlar, chiar și cei care au în program un răstimp de odihnă după-amiaza, sunt obosiți și dornici să stea cu membrii familiilor și, oricum, în cursul zilei, și-au îmbogățit considerabil bagajul cultural.

(Roberta, educatoare dintr-o grădiniță)

Atunci când pleacă de la grădiniță, acești copii mai sunt în stare să ajungă într-o altă instituție și să urmeze acolo un curs, desfășurat desigur sub formă de joc, dar care, prin urmare, nu permite o exprimare pe deplin liberă?

La vârsta aceea este, desigur, mai util un curs motoriu care să permită în afară de dezvoltarea fizică și creșterea capacității de a socializa, astfel încât să-și poată lăsa amprenta pe formarea personalității.

În Italia, din păcate, cea mai mare parte a grădinițelor și a școlilor primare nu dispune de personal de specialitate și de o utilare corespunzătoare, iar activitatea motorie se reduce deseori la un moment de destindere, de joc liber, fără o monitorizare efectivă care să poată stabili ce exerciții pot fi sănătoase și care sunt dăunătoare sistemului osos. Prin urmare, frecventarea unor activități sportive conduse de personal specializat capătă un rol important pentru salvagardarea sănătății; dar trebuie să ținem seama, în orice caz, că excesele, prea multă energie consumată astfel, în loc să călească fizicul, îl pot slăbi, creând o situație de stres. În plus, este necesar ca alegerea să fie foarte atentă și să țină seama mai ales de dorințele și personalitatea copilului.

Limba străină

Pentru fiica mea de 3 ani am ales o babysitter cu limba maternă engleza, astfel că învață limba ușor și repede: în ziua de azi este important să știi engleza.

(Mama Giuliei, 3 ani)

Lumea adulților este deseori constituită din rivalități și dintr-o competiție acerbă; ei ar vrea ca și copiii lor să fie bine pregătiți pentru a face parte din această lume și acesta este motivul pentru care caută să le ofere toate instrumentele potrivite pentru așa ceva.

Lumea muncii cere cunoașterea limbii engleze și atunci părintele se gândește să-și ajute copilul să capete unele cunoștințe în acest sens, prin intermediul desenelor animate sau a unor cursuri specifice, în loc să dea banii pe alte expediente.

Paola, care este mama Silviei, de 3 ani, deși este de naționalitate italiană, la fel ca și soțul ei, s-a hotărât să vorbească în casă, cu fiica ei, numai în limba engleză, în timp ce tatălui îi revine sarcina de a o învăța italiană, la fel cum se întâmplă în nucleeele familiale în care un părinte este străin. Fata confundă cele două limbi, așa cum se mai întâmplă în asemenea cazuri, dar demonstrează că le poate stăpâni pe amândouă.

Trebuie să avem în vedere, totuși, că sunt destul de numeroși copii care la 3 ani încă nu au dobândit capacități semnificative de comunicare în propria limbă; de ce, atunci, să le provocăm o confuzie cu o limbă străină, în special dacă trăiesc într-un context în care se folosește doar limba maternă și nu sunt, prin urmare, ocazii pentru a experimenta și a perfecționa cele învățate?

De fiecare dată când îl duc la lecția de limba engleză plânge, dar nu-i decât un moft; când ajungem acolo încetează imediat, pentru că, în realitate, îi place mult, doar că îi este lene să se miște ...
(Mama lui Alberto, 3 ani)

Dar o fi într-adevăr chiar atât de bucuros că merge acolo, dacă în fiecare zi „face mofturi”? De obicei, cine este cu adevărat convins că-i place ceva, are o cu totul altă atitudine ...

Astăzi am mers la lecția de engleză și am învățat să spun: „What's your name? My name is ...” Uite cât de frumoasă este cartea mea și am și o casetă cu toate cântecele ...
(Andrea, 4 ani)

Deseori sunt imitate experiențele altora: prietenele sau colegile și-au înscris copilul la un curs, așadar, de ce n-aș face și eu la fel, dat fiind că și copilul meu are aceeași vârstă? Dar nu acestea ar trebui să fie motivațiile corecte: alegerea trebuie făcută după o analiză atentă a dorințelor, a nevoilor copilului nostru, ele nefiind neapărat aceleași ca ale celorlalți copii de aceeași vârstă.

Se poate întâmpla ca unui anumit copil să i se potrivească frecvența unui astfel de curs la vârsta de 3 ani, pentru că, în afară de competențele necesare, el este puternic motivat, astfel încât participă la el cu plăcere și cu un interes evident; în timp ce, pentru un altul, de aceeași vârstă, nu este oportun, pentru că nu-l interesează și, cel puțin în momentul acela, el este orientat doar către joc și exprimare liberă.

Cu siguranță, când copilul dorește să urmeze un anumit curs, îi va fi mai ușor să memoreze ceea ce învață. Când însă se exercită o constrângere, este lesne de presupus că se va crea o repulsie față de acea disciplină, care s-ar putea prelungi pentru mult timp mai apoi.

Saltul peste clasa întâi

O astfel de grijă și o analiză atentă nu numai a competențelor didactice, ci și, mai ales, a atitudinilor personale, trebuie să fie exercitate atunci când trebuie să se facă un alt tip de alegere devenit foarte obișnuit, altfel spus aceea a „saltului peste clasă”, adică începerea prematură a școlii sau trecerea direct în clasa a doua: este vorba și în acest caz despre o suprasolicitare.

Părinții se refugiază deseori în spatele unui alibi și anume că însuși copilul a cerut așa ceva.

Am decis s-o înscriu pe Claudia la școala primară la ceva mai mult de 5 ani, datorită dorinței ei de a-și face și ea temele, de a învăța să scrie și să citească. Într-adevăr, când o vede pe sora ei Paola (care este în clasa a treia) că învață, vrea și ea să facă la fel, se arată foarte interesată de cărțile de școală...
(Mama Claudiei, 5 ani)

Iar când Claudia de cincisprezece ani o va vedea pe Paola, de optsprezece ani, că-și obține permisul de conducere auto, va reuși să facă și ea la fel? Nu a fost, oare, din totdeauna dorința celui mai mic de a-și imita fratele mai mare? Dar ceea ce trebuie cu adevărat să ne întrebăm este: copilul are, în realitate, calitățile intelectuale și emoționale pentru a face față unui „salt peste clasă”?

L-am întrebat pe Paolo, de 5 ani, dacă prefera să meargă în continuare la grădiniță sau să meargă la școală, iar el mi-a spus că vrea să meargă la școala celor mari, așa că l-am înscris acolo. De altfel, el se plictisește la grădiniță, s-a săturat să facă doar desene, vrea să învețe scrisul și cititul...
(Mama lui Paolo, 5 ani)

Dar cum poate să știe un copil de 5 ani în ce constă, efectiv, școala primară, să înțeleagă în profunzime ce înseamnă să înceapă școala înainte de a veni vremea pentru așa ceva? De exemplu, să aibă mai puține ore la dispoziție pentru joacă, să fie nevoit să se concentreze timp îndelungat asupra unei teme, să nu aibă colegi de vârsta lui

...

Există o tendință de a-l considera pe copil drept un adult în miniatură, adică posedând niște mecanisme intelectuale apte să dobândească noțiuni complexe și capabile să ia decizii importante, uitând că este vorba doar despre un „copil”!

La început, un copil admis cu anticipație să frecventeze „școala celor mari” își arată cel puțin entuziasmul, se străduiește cât poate să satisfacă așteptările familiei, stimulată de faptul că este considerat un copil cu un an în plus, dar, pe măsură ce trece timpul, situația s-ar putea schimba.

Mulți părinți iau în considerare numai vârsta din documentele anagrafice, prevăzută de lege pentru a face acest „salt”, dar mai trebuie ca și copilul să dispună de acele însușiri personale care să-i permită să facă față tuturor cursurilor școlare ulterioare, structurate special pentru copii de o vârstă superioară și având, prin urmare, colegi mai mari.

În general, părinții îi pregătesc pe copii în vederea acestei schimbări, învățându-i să citească, să scrie și să socotească, fără a-și da seama că aceste priceperi nu sunt și cele fundamentale. În realitate, cel mai important lucru este să se atingă o maturitate psihologică datorită căreia copilul să poată suporta încărcături mari de stres, să interacționeze cu alți copii de aceeași vârstă fără a fi hărțuit de cel mai puternic, să intre în relații cu mai multe ființe adulte, să fie în stare să-și controleze emoțiile, să colaboreze cu colegii și, nu în ultimul rând, să reușească să stea nemișcat în bancă timp de mai multe ore.

Claudia, care frecventează clasa întâi elementară, va împlini 6 ani în martie și, din cauza aceasta, între ea și colegii ei este o diferență de vârstă care variază între 3 și 15 luni. Este o fetiță foarte drăguță, sensibilă, care se străduiește, dar nu reușește să țină pasul cu ceilalți copii și rămâne deseori frustrată în momentul în care nu reușește să rezolve un exercițiu pe care cei mai mulți dintre colegii săi l-au terminat deja. Deseori mintea sa „hoinărește”, poate se gândește la micii săi prieteni lăsați la grădiniță ... Doar una dintre vechile ei prietene de la creșă face parte din noua sa clasă din școala primară: este vorba despre Clara, care va împlini 6 ani în februarie și care are un caracter puternic, este determinată, chiar

și dintr-un punct de vedere didactic este înainte, învățată cu ușurință, astfel încât nu se poate observa diferența de vârstă din acte. Noi, învățătoarele din școala primară ale Claudiei și Clarei, le-am întâlnit pe cele din grădiniță ca să avem un tablou mai complet. Din discuția purtată a reieșit că învățătoarele sprijiniseră opțiunea părinților Clarei, în timp ce părinților Claudiei nu le recomandaseră o asemenea trecere, din cauza fragilității ei și a interesului redus pentru materiile didactice, contrapuse însă unei puternice legături cu jocul. Ele considerau că un astfel de pas era prematur și poate chiar dăunător pentru Claudia. Și, văzând acum ce dificultăți întâmpină fetița, este clar că reținerile lor erau întemeiate.

(Învățătoarele Claudiei și Clarei, 5 ani)

O alegere care se bazează doar pe hotărârea părinților cu greu poate fi rodul unei analize obiective. Deseori, copilul, aflat în cadrul unor diferite medii sociale are comportări dintre cele mai variate. Este posibil ca acasă el să fie exuberant, uneori chiar necăjindu-l pe frățiorul său, iar la școală să se comporte exact invers, adică să fie extrem de fragil. Nu trebuie să uităm că într-o clasă interacționează cu diverși adulți și copii de aceeași vârstă cu el, fiecare cu caracterul său și cu personalitatea sa. La școală, în plus, se cere în general o mai mare autonomie față de casă: educatoarea poate monitoriza, în afară de sfera cognitivă, și pe cea afectivă, implicarea copilului în diferitele activități la care participă, momentele de atenție maximă, interesul acordat, încă, jocului liber, adică toate acele informații care permit să se înțeleagă dacă acel copil este pregătit ca să „facă față saltului”.

Acasă, copilul se bucură, în general, de mare atenție și, dacă desfășoară o activitate didactică, aceasta are loc sub controlul permanent al părintelui care rezolvă imediat orice dubiu, răspunde la orice întrebare, lucru care nu se întâmplă la școală, unde învățătoarea trebuie să-i asculte și pe ceilalți 24 de copii.

Acasă va fi, prin urmare, mai ușor să ajungă la o concentrare mai mare și astfel părintele este tentat să creadă despre copilul său care în scurt timp a învățat să scrie câteva cuvinte că poate face față școlii primare; în realitate, părintele nu poate ști dacă durată,

modalitățile de concentrare a atenției și de executare a temelor și capacitățile de relaționare a copilului sunt deja adecvate.

Consider, prin urmare, că este neapărat necesar să aveți o discuție cu educatoarea înainte de a lua o decizie, să ascultați cu atenție evaluarea făcută și să comparați imaginea copilului așa cum vă este prezentată de un specialist cu cea pe care v-ați făcut-o dumneavoastră. Din păcate, uneori, în loc să oferiți un avantaj copilului dumneavoastră aduceți pe capul lui o mulțime de probleme.

Un copil emotiv care asimilează cu greu tot ceea ce i se oferă la școală, poate ajunge să fie strivit de această situație, lucru care va comporta o traiectorie negativă a percepției de sine și ea se poate perpetua pe parcursul anilor.

Ca să ne întoarcem la micuța Claudia, ce scenariu viitor i se pregătește?

Este posibil să sosească momentul în care își va ajunge din urmă colegii, dar cu prețul unui efort considerabil sau poate să sufere și o stagnare, în special în primele clase de gimnaziu.

Care este obiectivul urmărit atunci când se optează pentru înscrierea mai devreme la școală și după aceea: suntem cu adevărat siguri că-l putem atinge?

Mergând la școală cu un an mai devreme, în general, pentru unele familii înseamnă să ajungă mai devreme la punctul de sosire.

Vreau ca și copilul meu să frecventeze mai devreme școala primară pentru că în felul acesta poate avea oportunitatea de a-și lua diploma de licență înaintea altora și va fi avantajat pe piața muncii.

(Tatăl lui Adriano, 5 ani)

Ne putem dori, desigur, ca așa ceva să se întâmple, dar s-ar putea să existe și un alt scenariu, adică acela al unei repetenții sau al unui abandon prematur al școlii ca urmare a stresului cauzat de prea multă muncă sau de incapacitatea de a face față unor colegi mai mari; se poate întâmpla și ca tânărul să-și contureze niște ambiții proprii pentru care nu se prevăd studii universitare.

Din multe analize făcute în Statele Unite rezultă, într-adevăr, că „studii bazate pe o confruntare între copii care au început școala

înainte și, respectiv, după vârsta de 5 ani, au putut demonstra că primii au o mai mare probabilitate de a obține după aceea rezultate școlare negative și să abandoneze studiile în timpul frecventării școlilor superioare”².

Am făcut, din păcate, o alegere greșită. Paolo este născut în februarie, nu-mi plăcea ca el să piardă un an. Îl vedeam destul de activ, l-am încredințat pentru pregătire unei învățătoare private, a trecut examenul și eram foarte fericită că urma să fie admis mai devreme în școala primară, dar mai bine ar fi fost să nu se întâmple astfel. Încă de la început a avut greutăți, nu reușea să scrie la fel de repede cum o făceau colegii și se înfuria cumplit, apoi situația s-a înrăutățit când au început să scrie cu litere de mână și el abia învățase să scrie literele de tipar. În plus, pentru că nu recunoștea bine literele, nu stăpânea prea bine cititul, în timp ce la matematică avea mai puține probleme. A făcut parte, împreună cu alți colegi, dintr-un grup restrâns fiindcă restul copiilor din clasă aveau interese diferite. Cu mare greutate a ajuns să termine ciclul primar: deși nu avea cunoștințe egale cu ale colegilor săi, învățătoarele n-au vrut să-l descurajeze total lăsându-l repetent. Începutul studiilor gimnaziale a fost chiar mai dezastruos, la sfârșitul primei clase de gimnaziu fiind declarat repetent; acum, deși nu mai este prea interesat de școală, are rezultate satisfăcătoare, fiind vorba despre materia deja studiată anul trecut. Cel mai rău lucru este că și-a pierdut de multă vreme încrederea în sine.

(Mama lui Mario, 12 ani

O atitudine corectă

Paolo, care are 10 ani, urmează cursuri de engleză, înot, baschet; întrebat fiind: „Ce vrei să te faci când vei fi mare?”, a răspuns: „Pensionar”. Un asemenea răspuns poate să pară inventat, semănând cu o glumă, dar este real și nu trebuie să ne facă să zâmbim, ci să ne pună pe gânduri.

Consider că atitudinea potrivită pentru a fi adoptată este următoarea:

Fiul meu are 4 ani și aproape toți copiii de vârsta lui practică o disciplină sportivă, dar consider că mamele lor îi prezintă în public ca pe niște trofee: „Se duce la școala de dans, a făcut un referat grozav...”. Copilul meu nu face sport pentru moment, sunt gata să-l trimit când va fi pregătit și hotărât să facă asta, nu pentru că așa fac colegii și nu de plictiseală. Îl vom duce să dea o probă și după aceea el va hotărî dacă va continua sau nu; am să încerc să nu-l influențez, dar în același timp am să-l încurajez să facă așa cum dorește.
(Mama lui Pietro, 4 ani)

Scopul acestei cărți este de a-i determina pe părinți să reflecteze asupra rolului lor de constructori ai drumului străbătut în viață de copii, iar pentru a-l crea, să fie arhitecții care cooperează cu clienții lor, punând proiectul la punct împreună.

A construi împreună, a pune laolaltă cărămidă peste cărămidă, înseamnă a asculta cu adevărat, a urma înclinațiile copilului și a-i lăsa libertatea de a se exprima.

Eu urmez cursuri de patinaj și de dans. Îmi place foarte mult ceea ce fac, chiar dacă uneori sunt obosită. Când voi fi mare vreau să mă fac antrenore de patinaj.
(Elena, 7 ani)

Țelul nostru trebuie să fie atingerea acestui obiectiv al unei stimulări adecvate care să fie în concordanță cu o aspirație adevărată!

Note

1. Ragazzi senza tempo (*Copii fără timp*), în www.guidagenitori.it
2. J.K. Uphoff, J. Gilmore, *Pupil age at school entrance. How many are ready for success*, în „Educational Leadership”, septembrie 1985, pag. 86-90.